

IQTISODIY ATAMALARNI O‘QITISHNING SAMARALI USULLARI

Mahkamova Shaxnoza To‘ychibayevna

Toshkent Moliya Instituti dotsenti.

Annotatsiya: *Iqtisodiy atamalarni o‘rgatish qiyin bo‘lishi mumkin, chunki tushunchalar murakkab va mavhum bo‘lishi mumkin. Biroq, samarali usullar yordamida talabalar ushbu tushunchalarni osonlikcha tushunishlari mumkin. Iqtisodiy atamalarni o‘rgatish hayotiy misollar, vizual tasvirlar, interaktiv o‘yinlar, rag‘batlantiruvchi munozaralar va dolzarb voqealar yordamida osonlashtirilishi mumkin. Ushbu maqolada, iqtisodiy atamalarni o‘qitishning samarali usullari haqida fikr va mulohazalar yuritiladi.*

Kalit so‘zlar: *Iqtisodiy atamalar, samarali usullar, talabalar, o‘qitish, asosiy tushunchalar, metodlar, tahlillar, rivojlantirish, iqtisodiyot nazariyasi, moliya.*

Iqtisodiyotda ko‘plab samarali usullar mavjud, ammo ulardan ba‘zilari eng ko‘p qo‘llaniladi. Xarajat-foyda tahlili: muayyan qaror yoki siyosat bilan bog‘liq xarajatlar va foydalarni baholash uchun ishlatiladigan usul. Talab va taklifni tahlil qilish: iqtisodiyotdagi asosiy tushuncha xaridorlar va sotuvchilar o‘rtasidagi munosabatlarni o‘rganish orqali bozor qanday ishlashini tushunish uchun ishlatiladi.

Regressiya tahlili: ikki yoki undan ortiq o‘zgaruvchilar o‘rtasidagi munosabatni aniqlash uchun ishlatiladigan statistik usul. O‘yin nazariyasi: bir kishining qarorining natijasi boshqalarning qarorlariga bog‘liq bo‘lgan murakkab vaziyatlarda qaror qabul qilishni tahlil qilish uchun ishlatiladigan yondashuv. Eksperimental iqtisodiyot: laboratoriya sharoitida boshqariladigan tajribalar o‘tkazish orqali iqtisodiy nazariyalarni sinash uchun ishlatiladigan usul.

Bular talabalar o‘rganishi uchun muhim bo‘lgan ko‘plab iqtisodiy atamalardan bir nechtasi. Bu tushunchalarni o‘rgatishda ularni sodda tilga bo‘lish va o‘quvchilarga ularning amaliy qo‘llanilishini tushunishga yordam berish uchun hayotiy misollardan foydalanish muhim. Ushbu usullarni qo‘llash orqali talabalar iqtisodiyotning real hayotiy vaziyatlarda

ahamiyati va ahamiyatini yaxshiroq tushunishlari mumkin. Iqtisodiy atamalarni o'qitishning ba'zi samarali usullari:

9. Hayotiy misollardan foydalaning: hayotiy misollardan foydalanish talabalarga iqtisodiy tushunchalarni tushunishga yordam beradi. Masalan, talab va taklif tovarlar narxiga qanday ta'sir qilishini namoyish qilish, benzin narxi neft mavjudligiga qarab qanday o'zgarishini muhokama qilish orqali amalga oshirilishi mumkin.
10. Vizuallardan foydalaning: jadvallar, grafikalar va diagrammalardan foydalanish o'quvchilarga iqtisodiy tushunchalarni tasavvur qilishda yordam beradi. Bu siz o'rgatayotgan tushunchalarni aniqlashtirish va mustahkamlashga yordam beradi.
11. Interfaol o'yinlardan foydalaning: interfaol o'yinlardan o'quvchilarga iqtisodiy tushunchalarni tanishtirish uchun foydalanish mumkin. Rol o'ynash va simulyatsiyalar orqali talabalar iqtisodiy tamoyillarni boshdan kechirishlari mumkin. Masalan, "monopoliya" o'yinini o'ynash talabalarga bitimlar tuzish, o'z resurslarini byudjetlashtirish va investitsiyalarni boshqarish bo'yicha tajriba berishi mumkin.
12. Muhokamani rag'batlantirish: sinf muhokamasini rag'batlantirish o'quvchilarning iqtisodiy tushunchalarni tushunishini rag'batlantirishi mumkin. Iqtisodiy masalalarni muhokama qilish va muhokama qilish orqali talabalar boshqa nuqtai nazardan o'rganishlari va iqtisodiy tushunchalar haqida kengroq tushunchaga ega bo'lishlari mumkin.
13. Joriy voqealarni o'z ichiga oladi: joriy voqealarni o'z ichiga olgan holda, iqtisodiyotni o'rganish yanada dinamik va dolzarb bo'lishi mumkin. Inflyatsiya, savdo nizolari, foiz stavkalari va hukumat siyosati kabi dolzarb iqtisodiy muammolarni muhokama qilish talabalarning faolligini oshirishi va ularga iqtisodiyot Real voqealarni qanday shakllantirishini ko'rishga yordam beradi.
14. Iqtisodiy atamalarni o'rgatish hayotiy misollar, vizual tasvirlar, interaktiv o'yinlar, rag'batlantiruvchi munozaralar va dolzarb voqealar yordamida osonlashtirilishi mumkin. Ushbu usullarni qo'llash orqali talabalar iqtisodiyotning real hayotiy vaziyatlarda ahamiyati va ahamiyatini yaxshiroq tushunishlari mumkin.

Talab va taklif, erkin bozorda tovar va xizmatlarning narxi va miqdori ushbu mahsulotga talab va taklif mavjudligi bilan belgilanadi degan tushuncha. Imkoniyat narxi, muayyan harakat yoki qarorni amalga oshirish uchun voz kechish kerak bo'lgan muqobil narx. Inflyatsiya, iqtisodiyotdagi tovarlar va xizmatlarning umumiy narxlari vaqt o'tishi bilan o'sish sur'ati. Yalpi ichki mahsulot, ma'lum vaqt davomida mamlakatda ishlab chiqarilgan barcha tovar va xizmatlarning umumiy qiymati. Monetar siyosat, hukumat iqtisodiyotdagi pul talab va taklifini nazorat qilish jarayoni. Fiskal siyosat, iqtisodiyotga ta'sir qilish uchun davlat xarajatlari va soliqlardan foydalanish. Bozor tuzilishi: ma'lum bozordagi raqobat darajasi va monopol hokimiyat. Bular talabalar o'rganishi uchun muhim bo'lgan ko'plab iqtisodiy atamalardan bir nechtasi. Bu tushunchalarni o'rgatishda ularni sodda tilga bo'lish va o'quvchilarga ularning amaliy qo'llanilishini tushunishga yordam berish uchun hayotiy misollardan foydalanish muhim.

Xulosa. Rivojlanayotgan bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy ta'lim zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishni nazarda tutadi, talabalarning amaliy ko'nikmalarini shakllantirish uchun iqtisodiy bilimlarning ahamiyatini e'tirof etishni keng aks ettiradi. Iqtisodiy fanlarni o'qitish samaradorligi ko'p jihatdan muayyan o'quv fanini o'qitishni nazarda tutuvchi fanni o'qitish metodikasi bilan belgilanadi. Zamonaviy ta'lim sharoitida iqtisod fanlari sohasida metodologiyaning roli va ahamiyati muttasil ortib bormoqda. Iqtisodiy ta'lim ijtimoiy rivojlanishdagi o'zgarishlarga javob beradi. Shuning uchun iqtisod va boshqa iqtisodiy fanlarni o'qitish metodikasini takomillashtirish muammosi juda dolzarb bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

11. Akobirov S. Til va terminologiya. 1968.
12. Anikina A. Iqtisodiy atamalar lug'ati inglizcha-ruscha. 2013.
13. Bektemirov X., E. Begmatov. Mustaqillik davri atamalari. 2022.
14. Barotov. Z. Iqtisodiy matnlarda neologizmlarning tarjima qilinishi. 2013.
15. Husanov N. Mirahmedova Z. Iqtisodiy atamalar va ish yuritish. 2005.

16. "Iqtisodiy matnlarda neologiznlarning tarjima qilinishi" mavzusidagi bitiruv malakaviy ishi _ Samarqand-2013.

17. Salimova N. Iqtisodiyotga oid matnlar tarjimasining o'ziga xosliklari, 2015.

